

UNIVERSITĀTES

AVIŽE

Latvijas Universitātes izdevums
Sāk kopš 1922.g. 25. septembra

1991.g. februāris Nr. 19

Maksā 10 kap. (ārpus LU 25 kap.)

LATVIJAS VALSTS UNIVERSITĀTES STATŪTI

RIGĀ, 1940. GADĀ

LATVIJAS UNIVERSITĀTES HIMNA

(Ed. Virzas vārdi, J.Vitola mūzika 1929.g.)

Līdzīgi saulei Tu atnes mums dienu,
Gudrību vēriņiem gariem Tu sniedz;
Celdamās augstāki pati arvienu,
Tautai Tu augstāki pacelties liec.

Latvijas slava un Latvijas glītums,
Mākslām un zinībām patvērums tur;
Svešs lai kā ozoliem mūžīgiem vītums
Visiem, kas mūžīgo uguni kur.

Latvijas universitātes satversme.

1. Universitātes raksturs un uzdevumi

1. Universitāte ir augstākā zinātnes un izglītības iestāde valstī. Viņas uzdevumos ietilpst: veicināt zinātnisko pētīšanu un zinātnes izplatīšanu tautā un gatavot Latvijas vajadzībām darbiniekus ar augstāko izglītību.

2. Universitāte aptver šādas fakultātes: 1) arhitektūras, 2) inženierzinātņu, 3) mehānikas, 4) ķīmijas, 5) lauksaimniecības, 6) medicīnas, 7) veterinārmedicīnas, 8) matemātikas un dabas zinātņu, 9) tautsaimniecības un tiesību zinātņu, 10) filoloģijas un filozofijas, 11) teoloģijas.

3. Mācības valoda Latvijas universitātē ir latviešu. Mācības pasniegt citās valodās var tikai atsevišķos gadījumos ar Universitātes padomes sevišķu atļauju.

4. Universitāte ir autonoma iestāde, kas uz savas satversmes pamata patstāvīgi veido savu dzīvi un veic savus uzdevumus.

❖ Šis numurs veltīts vēsturei un ir vēsturisks, jo uzrakstīta otrā Satversme. Vai 1991.gads nesīs pārmaiņas Universitātes dzīvē salīdzinoši ar 1923. un 1940. gadu?

TRAGĒDIJAS PIEMIŅAI

● Piņķu baznīca 1991. gada 5. janvārī. Priekšplānā — Piņķu piemiņas akmens.

● Dievkalpojumu Piņķu baznīcā notur Latvijas Evaņģēliski luteriskās baznīcas arhibīskaps Kārlis Gailītis un prāvests Jānis Liepiņš.

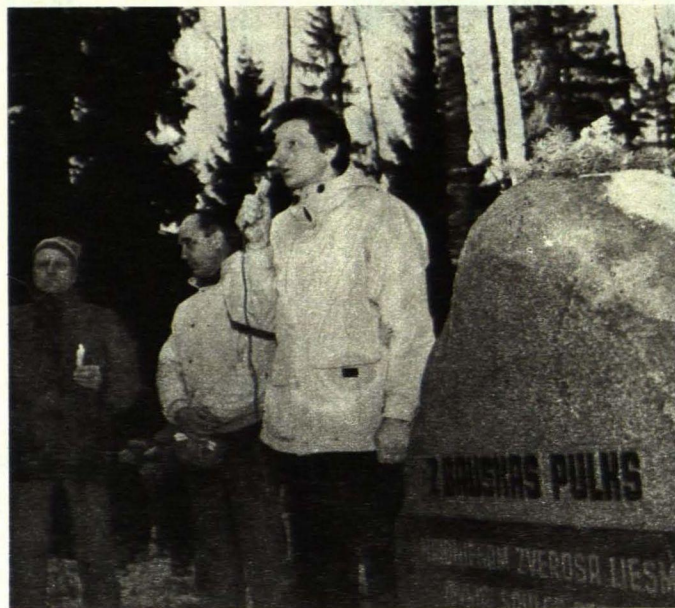
Varonības leģenda un traģēdija... Tās ir latviešu strēlnieku Ziemassvētku kaujas.

1916. gada svētā, baltā nakts latviešu tautas vēsturē kļuva par sarkano nakti. Strēlnieki krita, balto sniegu krāsojot sarkanu, lai par viņu dvēselēm mūžīgi mūžos tauta aizdegtu mazas, gaišas sveču liesmiņas.

Tās dega arī 1991. gada janvāra sākumā neilgi pirms vēl vienas asiņainas latviešu tautas traģēdijas. 5. janvārī tika atklātas

● Piemiņas brīdī Ložmetējkalnā.

● 7. Bauskas pulka piemiņas akmens atklāšanā runā Dainis Īvāns.

astoņas piemiņas zīmes strēlniekiem. Atklātas tieši tajās vietās, no kurām viņi izgāja Ziemassvētku kaujās. Vēl bija arī dievkalpojums Piņķu baznīcā, bet vakara pusē — piemiņas brīdis Ložmetējkalnā.

Šos pasākumus organizēja Latvijas Kultūras fonds, Kultūras fonda Jelgavas nodaļa, Valgundes ciema padome, kolhozs "Vienība" un Latviešu strēlnieku muzejs.

Jā, latvieši Ziemassvētkos gāja nogalināt.

"Neiesim tautas vēsturi tiesāt," rakstīja Kārlis Skalbe. "Kāpēc bija vajadzīgas šīs kaujas? Vai varam tā jautāt? Sāpes un naidis bija tik lieli. Tautas traģēdija bija kā atvars, kurš rauj iekšā ar savu tumšo spēku."

JOLANTA APINE un
MĀRIS DEDZIŅŠ

STUDENTS

AKADEMISKĀS * DZĪVES * NEDĒJAS * LAIKKRAKSTS

IZNĀK PIKTDIENĀS MAKSĀ 10 SĀNT.

REDAKCIJA BK, KAKTORIS RĪGĀ, BRUČŅUKU IELĀ 20, BZ. 18. PASTA ADR: RĪGĀ, PASTA KASTE 70
SLUBIN MAKSĀ PRIEKŠPUSĒ 50 SĀNT, TERĶTĀ 40 SĀNT, SLUBDĀĀ 10 SĀNT PAR PĒTITRĪPĒ + 58 SLUBDĀD.

REDAKCIJAS RUNAS STUND. PIRMDIENĀS NO 12-13 UN TREŠDIENĀS NO 10-11

№ 13.

Piektdien, 7. decembris

II. akadēm. gada gājums

1923.

Studenti un studentes!

Studentu nama lieta atrodas jūsu rokās.

Ziedojumu vākšana vēl turpinās.

Izmantojiet savu Zeemsvētku brīvlaiku un neaizmirstiet paņemt līdzi uz mājām vākšanas listes

Studentu Sav. „Varavīknes”
koncerts-balle

28. janvārī 1924. g. Vīrišķu klābā.

Jeunesse obligē!

Mūsu pienākums un mērķis ir tapt par pilnīgiem cilvēkiem, spējīgiem un attīstītiem. Mūsu uzdevums ir attīstīt sevi visus no dabas, kas var būt par dotos spēkus, atvēršoties no visām jaunām un karejošām īpatnībām un paradumiem. Tikai tad mēs būsim arī citiem derīgi.

taisi viskarstākā tautas pārdarbības laikā, kad derīga un akaisa darba tik bezgala daudz. Tas ir traģiski. Te jāstrādā izeja. Latviju jaunatnei jāatrod savs noteikts ceļš un ceļa mērķis. Tas mūsu pienākums. Bet kur un kā to atrast?

„Ak, mans draugs, kāpēc tu ej Dievu meklēt vietu atstādams”, kāpēc mēs mērķus meklējam visus iespējamos atmesdami grūbītos teikt par šiem centīgiem meklētājiem. Vai mūsos pašos jau nav saņēti cēli uzskati un sajūtas, kas var būt par mūsu darbības kritēriju? Vai mēs paši dabrīd sāpīgi nesajūtam savas darbības mērķi, kas būtu arī citiem derīgi.

Zinātņu akadēmijas lieta.

Mūsu vēltāns ir — lai jo drīzāk ceļu L. U. cieņu templi — zinātņu akadēmiju, kur mūsu ievērojamākie zinātnieki — profesori vārdi ziedoti savus spēkus Paladai Atnai.

Nav grūti uzskatīt tos labumus, ko mums atnesu šīs zinātņu akadēmijas. Tur būtu savienotas visas mūsu jauno zinātņu atziņas un veiksmes dažādākās nozarēs, kuru mums jau ļoti daudz.

Jā mums nav savas akadēmijas, tad, jātaka, ka mums pat tā nav kas mums ir. Daudzī mēģinājis spēki un izglītītie spējīgie studenti, U. beigām, būs spiesti atstāt uz citiem strādāt zinātniskā dar-

Pilniņu iepazīšanās ar stenogrāfiju

„Pilnīga mācības metode stenogrāfijā uz pasta kartēm” par 5 rīb. ar pastu: 1. r. produkts 25. resp. 27. rīb. Jāpāņem. Izkopība (Rimšaus) vārd. 18. da. 5. un vārds grāmatu un rakstāmlietu pārdošana.

Josmi bezmašāna stenogrāfijas būvētā dārdzība. Stenogrāfijas vārds ir sīkāk, un jo tas var būt būtisks. Propagāde uzdeva arī pa pasta.

sau pēc kāra un revolūciju gadim. tad netikvīri daļa jaunatnes, bet cetur mērs visas tautas ir ļāvas iepazīdoties no dažām launajām parādībām, kā sekām no pasaules kara, revolūcijām un nētlīgā cīņas eksistencei dēļ. Un tāmi vecākā ieb nāvēstī, vi-

PIRMĀ LU SATVERSMĒ ATSAUKSMES PREŠĒ

Akadēmiskās dzīves nedēļas laikrakstā "Students" 1922. gada 15. novembrī raksta:

"Studentu Padomes Satversmes projekts Latvijas Universitātes padomē apstiprināts, stripojot dažas vietas un teikumu, ka Studentu Padome itelpst Universitātes pārvaldes orgānos."

1923. gada 7. martā tajā pašā avīzē parādās paziņojums, ka "pie Universitātes Satversmes pieņemšanas Saeimā ir pacēlies jautājums likvidēt līdz šim pastāvošos pirmos akadēmiskos grādus, kādi paredzēti Universitātes Padomes izstrādātās Satversmes 44. pantā, un viņu vietā ieviest vārdu "licenciāts"."

1923. gada 21. martā laikraksts "Students" gaviļē: "Licenciāts noraidīts. Piezīme par alkoholu (alkohola aizliegumu) stripota".

● Izmantoti LU muzeja materiāli.
ANDRA DZĒŅA fotoreprodukcijas.

(..) Runājot par universitāti, parasti to tēlo kā kādu Gaismas templi, kur sirmi zinātnes krīvi, bieži vien ar sniegbaltām bārdām, stāga jaunajai paaudzei sasniegtās zinātnes atziņas. Iedomājas abas vecuma galējības: vecos zinātniekus un jaunos studentus. Daļēji tas tā ir. Tāpēc jāpiemin fakts, ka Latvijas augstskolas organizācijas darbā tomēr bija lielā mērā citādi — parādījās jaunu ideālistu darbs. Prof. Kundziņš (dzimis 1883.g.) toreiz bija 34 g. un prof. Dāle (dzimis 1889.g.) tikai 28 g. vecs, kad viņi uzsēmas šī milzīgā darba nastu.

Skaidrības dēļ nevar pāiet garām vienam apstāklim — universitātes nosaukumam. Sākumā bija Latvijas augstskola. Praktiskā dzīvē tomēr ar to nosaukumu radās grūtības, sevišķi, ja to nācās tulkot citās valodās, tāpēc 1923. gadā, kad Saeima pieņēma universitātes Satversmi, galīgā veidā mainīja arī nosaukumu. 1923. gadā Satversme sauca Latvijas Universitātes Satversme. Reizē ar to Latvijas augstskola bija pārdēvēta par Latvijas Universitāti. Šis Satversmes projekta izstrādāja īpaša komisija K.Kundziņa vadībā un laboja organizācijas padome. Grūtības vēlāk radās arī ar piešķirto grādu apzīmējumiem. Latvijas Universitātes kandidāta grādu ārzemēs bieži vien uzskatīja par nepabeigtu universitātes izglītību. Universitātes sekretariātā par to ienāca diezgan daudz pieprasījumu no tiem absolventiem, kam vēlāk bija dārišana ar ārzemju universitātēm. Tas bija viens no iemesliem, kāpēc 1939.g. kandidāta grādu pārdēvēja par maģistra grādu(..)

JĀNIS VELIŅS
("Universitas" Nr. 63,1989)

UNIVERSITĀS

MŪSU CEĻŠ UZ JAUNO LU SATVERSMI

Atskatoties uz mūsu darbu pēdējo gadu laikā ar gandarījumu varu konstatēt, ka LU kolektīvs ir droši nostājies uz tā ceļa, kuru nu jau vairs nešaubīgi par savējo uzskata visa Latvija un tās tauta. Mūsu gājūmā, protams, raksturīgi gan strauji izrāvieni, gan lēna mīņāšanās, gan pat dažī sūļi atpakaļ. Uzskatu, ka tik lielā kolektīvā, kāds ir mūsējais, tas ir pilnīgi saprotams. Vēl vairāk — tas atspoguļo tās vides īpatnības, kurā atrodamies.

Vēl negaidot pazīstamo 1990. gada 4. maija Latvijas Republikas Neatkarības Deklarāciju, jau risinājām jautājumu par iespējamo LU statusu šajā republikā, par pamatu likot kā vispārējos pasaules universitāšu darbības kritērijus, tā arī to, ka neatkarīgajā Latvijā jau bija sava brīva Universitāte. Nu pienācis laiks visu priekšā atskaitīties par paveikto.

Formāli pie LU Satversmes izveides strādāja manis vadīta komisija, kuras sastāvā bija visi pašreizējie LU prorektori, dekāni prof. J.Vēbers un doc. A.Broks, katedru vadītāji prof. A.Špona un prof. J.Kļava, lietu pārvaldnieks V.Šadinovs, zinātniskā sekretāre V.Bušveide, rektora palīgs A.Krašņiņš, kā arī LTF Universitātes nodaļas pārstāvis. Rezultātā 1990. gada novembrī bija sagatavots LU Satversmes projekts, kuru centāmiem izplatīt struktūrvienībās ar norādī, ka līdz 1990. gada 20. decembrim gaidīsim rakstiskus priekšlikumus un labojumus. Sakarā ar to, ka tie turpināja ienākt arī vēlāk, LU Satversmes projekta pēdējos labojumus izdarījām minētās komisijas sēdē tikai 1991.gada 8. janvārī. Tā bija šīs komisijas pēdējā sēde, kurā sagatavojām arī LU Satversmes sapulces nolikuma projektu. To apstiprināja LU

padome 28. janvārī vienlaicīgi akceptējot arī priekšlikumu pirmo LU Satversmes sapulci sasaukt 1991. gada 27. februārī plkst. 10.00 Lielajā aulā (Raiņa bulvārī 19) ar cerību tajā pieņemt LU Satversmi. Ar "Universitātes Avīzes" laipnu piekrišanu šajā numurā publicējam LU Satversmes sapulces nolikumu un LU Satversmes projektu, kuru izskatīs minētajā sapulcē. Aicinu visus būt aktīvus šajā LU Satversmes dzimšanas nobeiguma posmā! Neaizmirsīsim, ka citi brīvības ceļa gājēji Latvijā un Baltijā mūs šajā darbā jau apsteiguši!

Ceru, ka priekšā stāvošajā darbā var noderēt vēsturiskā izziņa, kuru gatavojām kā pamatojumu LU Satversmes nepieciešamībai.

Katras valsts viens no augstākajiem pienākumiem ir nodrošināt iespēju saviem pilsoņiem iegūt jebkura

veida izglītību, organizējot pilnvērtīgu tautas izglītības sistēmu. Šīs sistēmas augstākā posma galvenā sastāvdaļa ir universitāte. Tāpēc likum-sakarīga ir Latvijas Universitātes izveides faktiskā sakrītība ar neatkarīgās Latvijas valsts dzimšanu 1918.—1919. gados. Jau toreiz bez uzdevuma kalpot Latvijas tautas interesēm tā saņēma arī īpašu uzdevumu, kāda nav nevienai citai universitātei pasaulē,— apmierināt īpašas latviešu tautas nacionālās intereses. Šie uzdevumi tika fiksēti pirmajā Latvijas Universitātes Satversmē, kuru 1923. gada 23. martā apstiprināja Latvijas Saeima un kas bija spēkā līdz Latvijas iekļaušanai PSRS sastāvā 1940. gadā. Latvijai kļūstot par vienu no PSRS republikām un rezultātā zaudējot savu valstisko suverenitāti, to zaudēja arī Universitāte (pēc PSRS parauga pārdēvēta par Latvijas Valsts universitāti), iegūstot PSRS augstskolas statusu. Tās Satversme tika aizstāta ar tipveida PSRS augstskolu statūtiem.

Latvijai, nostājoties uz neatkarīga valstiskuma atguves ceļa, brīvas un autonomas augstskolas statuss jāatgūst arī tās Universitātei, atgriežoties pie sākotnējā nosaukuma — Latvijas Universitāte, devīzes "Scientiae et Patriae", emblēmas un himnas. Tai jākļūst par Latvijai un tās tautai kalpojošu, pasaules mēroga prasībām atbilstošu augstāko mācību iestādi. Tādēļ ir nepieciešama jauna (otrā) Latvijas Universitātes Satversme, kas ietvertu labākās ciltautu tradīcijas, atspoguļotu savas republikas un tās tautas vēlmes un centienus, kā arī ievērotu pašreizējā laikmeta Latvijas vēsturē īpatnības.

Rektors JURIS ZAČIS

LU SATVERSMES SAPULCES NOLIKUMS

Latvijas Universitātes Satversmes sapulci sasauca Latvijas Universitātes Satversmes pieņemšanai, grozīšanai un atcelšanai.

Sapulci atbilstoši kvotām veido Universitātes struktūrvienību vēlēti pārstāvji:

- no Universitātes akadēmiskā personāla (mācībspēki un zinātnieki) — 250 pārstāvji;
- no Universitātes studentiem — 150 pārstāvji;
- no Universitātes administratīvā, saimnieciskā un palīgpersonāla — 100 pārstāvji.

— Latvijas Universitātes Satversmes sapulci sasauc pēc Universitātes rektora ierosinājuma, kā arī, ja to prasa 1/3 no akadēmiskā personāla skaita vai 1/3 no studentu skaita.

Satversmes sapulce ir pilntiesīga, ja tajā piedalās vismaz 3/4 vēlēto pārstāvju. Satversmes sapulces lēmumus pieņem ar balsu vairākumu — ar 3/4 klātesošo pārstāvju balsu skaitu. Balsošanas procedūras jautājumus izlemj sapulcē.

Satversmes sapulces dienu izziņo vismaz 2 nedēļas iepriekš. Projektus un citus materiālus pārstāvji saņem vismaz 1 nedēļu pirms Satversmes sapulces.

Satversmes sapulci vada Universitātes rektors vai tieši sapulcē ievēlēts sapulces pieprasītāju grupas (akadēmiskā personāla vai studentu) pārstāvis.

Satversmes sapulces darba organizēšanai izveido mandātu un balsu skaitīšanas komisijas.

Mandātu komisiju izveido ar rektora pavēli vismaz 1 nedēļu pirms Satversmes sapulces saukšanas dienas. Tās sastāvā ir priekšsēdētājs un 2 locekļi.

Balsu skaitīšanas komisiju izveido atklāti balsojot par tās sastāvu Satversmes sapulcē. Tās sastāvā ir priekšsēdētājs un 6 — 10 locekļi.

Nolikumu par Latvijas Universitātes Satversmes sapulci apstiprina Universitātes Padome (Senāts).

LATVIJAS UNIVERSITĀTES

1. VISPĀRĪGIE NOTEIKUMI

1.1. Latvijas Universitāte (saīsināti — LU) ir Latvijas Republikas akadēmiskās izglītības, zinātnes un kultūras iestāde, kas atrodas Latvijā, kalpo tās tautas interesēm, kā arī pilda savu īpašo misiju būt par latviešu nacionālo universitāti un nodrošina studijas latviešu valodā. LU ir dibināta 1919. gadā (atklāta 28. septembrī).

1.2. LU ir autonoma iestāde, kas, atbilstoši Latvijas sabiedrības interesēm patstāvīgi nosaka savus mērķus un uzdevumus, savā darbībā vadās no LU Satversmes, universitāšu starptautiskajām darbības normām, Latvijas Republikas likumiem.

1.3. LU lietvedības valoda ir latviešu.

1.4. LU nosaukums veidots latviešu valodā — Latvijas Universitāte. Tā analogi citās valodās:

Universitas Latviensis (latīņu),

University of Latvia (angļu),

Letlandische Universität (vācu),

Латвийский университет (krievu),

Universite de Lettonie (franču),

Universidad de Letonia (spāņu),

Latvijos Universitetas (lietuviešu),

Lāti Ūlikool (igauņu).

1.5. LU ir savs karogs, ģerbonis, devīze un himna. LU karogs ir kobaltzils ar zeltītā krāsā veidotu Latvijas Republikas ģerboni vienā pusē un LU ģerboni galveno zinātņu emblēmu ielokā — otrā pusē.

LU ģerbonis ir lauru lapu vainagā

ietverts ozols ar LU latīnisko nosaukumu "Universitas Latviensis" virs tā un LU devīzi — "Scientiae et Patriae" zem tā.

LU himna ir veltījums "Latvijas Universitātei" (J. Vītola mūzika, E. Virzas vārdi).

2. DARBĪBAS MĒRĶIS UN UZDEVUMS

2.1. LU darbības galvenais mērķis ir dot augstāko akadēmisko izglītību, un profesionālo sagatavotību, attīstīt zinātni, izkopt mākslu un kultūru, lai nodrošinātu nepieciešamo Latvijas Republikas intelektuālā potenciāla uzturēšanu un attīstību.

2.2. LU uzdevums ir sagatavot profesionālus darbiniekus Latvijas zinātnei, kultūrai, tautsaimniecībai, akadēmiskajai izglītībai, tiesību aizsardzībai un veikt fundamentālus un lietišķus zinātniskos pētījumus humanitārajās, dabas un sociālajās zinātnēs.

2.3. Šo uzdevumu LU īsteno, sekmējot personas brīvu harmonisku attīstību un ievērojot šādus pamatprincipus: — LU jābūt pasaules civilizācijas augstāko sasniegumu nesējai Latvijas tautā, izmantojot pasaules augstskolu labākās tradīcijas, — LU ir vienīgā universitāte pasaulē, kas saglabā, izkopt un nodod tālāk visu to īpašo, ko pasaules kultūrai un zinātnei ir devusi un var dot latviešu tauta — tās nacionālo kultūru, valodu, folkloru, tradīcijas, ģeogrāfiskās un vēsturiskās vides specifiku.

2.4. LU nodrošina akadēmisko izglītību un profesionālo sagatavotību jebkuram Latvijas pastāvīgam iedzīvotājam neatkarīgi no izcelsmes, dzimuma, sociālā un mantiskā stāvokļa, rases un nacionālās piederības, politiskajiem uzskatiem un reliģiskās pārliecības. LU ir tiesības studēt arī citu valstu iedzīvotājiem.

2.5. LU akadēmiskās izglītības ieguve paredz atbilstošu akadēmisko programmu realizāciju un zinātniskās pētniecības darbu un bakalaura, maģistra un doktora grādu iegūšanu.

SATVERSMĒ (otrā) 1991

Profesionālā sagatavošana paredz profesionālo programmu realizāciju un atbilstošu kvalifikāciju ieguves apstiprināšanu.

Akadēmiskā un zinātniskā grāda un kvalifikācijas iegūšana ir studiju vai citas ar LU saistītas darbības juridiski fiksētais (formālais) mērķis.

3. UNIVERSITĀTES TIESĪBAS

3.1. LU ir juridiska persona.

3.2. LU ir īpašuma tiesības uz zemi, ēkām un citām materiālām vērtībām.

3.3. LU ir zīmogs ar Latvijas valsts ģerboņa attēlu un uzrakstu "Latvijas Universitāte".

3.4. Atbilstoši savam mērķim un uzdevumiem patstāvīgi: — veido studiju saturu un formas, slēdz līgumus ar Latvijas, ārvalstu un starptautiskām organizācijām, juridiskām un fiziskām personām; — iestājas un darbojas augstskolu, nacionālās un starptautiskās savienībās, asociācijās un citās organizācijās; — darbojas nacionālos un starptautiskos fondos, veido vietējos fondus;

— organizē un realizē mācībspēku, zinātnieku un studentu apmaiņu un sadarbību ar nacionālām un ārvalstu augstskolām, zinātnes un kultūras centriem, īpašu nozīmi piešķirot sadarbībai ar iestādēm Baltijas valstīs; — piešķir zinātniskos grādus, akadēmiskos nosaukumus un kvalifikācijas, izsniedzot LU diplomus un atestātus, kas atzīti Latvijas Republikā, nostrificē citās valstīs izdotos diplomus;

— ievēlē LU Goda biedrus un Goda doktorus, nodibina un piešķir LU prēmijas un personālstipendijas.

3.5. LU ir izdevēja tiesības.

3.6. LU rīko zinātniskus kongresus, konferences, simpozijus, seminārus un citas zinātniskās sanāksmes universitātes, valsts vai starptautiskā mērogā, kā arī piedalās analogos citu augstskolu, zinātnisko iestāžu, organizāciju rīkotajos pasākumos.

3.7. LU patstāvīgi nosaka savu organizatorisko un pārvaldes struktūru,

veido personālsastāvu, nosaka stipendijas, darba algas un citas darba samaksas likmes.

4. UNIVERSITĀTES PERSONĀLSASTĀVS

4.1. LU personālsastāvu veido: — akadēmiskais personāls (mācībspēki un zinātnieki); — palīgpersonāls; — pārvaldes personāls; — saimniecības personāls; — studenti.

4.2. Akadēmiskais un palīgpersonāls nodrošina mācību un zinātniskā darba procesu.

4.3. LU akadēmiskais personāls ir profesori, docenti, pētnieki un asistenti. Viņu pamatpienākums ir piedalīties studiju programmu organizēšanā un izpildē, veikt zinātnisko darbu un celt savu kvalifikāciju.

4.4. LU palīgpersonāls — inženieri, tehniķi, laboranti palīdz veikt studiju un zinātnisko darbu.

4.5. LU pārvaldes personāls ir tie Universitātes darbinieki, kas veic organizatoriskās un funkcionālās vadības funkcijas.

4.6. LU saimniecības personāls ir tie Universitātes darbinieki, kas veic saimniecības apkalpošanas funkcijas.

4.7. Studenti nav organizatoriski saistīti ne ar vienu no LU Satversmes 5.nodaļā minētajām pamatstruktūrvienībām.

Viņi veido īpašu LU personālsastāva grupu (studentiju) ar savu pašpārvaldi. Studenti (aspiranti, maģistranti, doktoranti) ir LU personālsastāva locekļi, kuri izmanto visas LU piedāvātās studiju iespējas un kuru pamatdarbs ir studijas Universitātē.

Par LU studentu var kļūt katrs, kura iepriekšējās izglītības līmenis nav zemāks par Latvijas Republikā noteikto vispārējai izglītībai atbilstošu un kas izturējis LU kopējās un konkrētajām studijām nepieciešamās īpašās pārbaudes.

5. UNIVERSITĀTES STRUKTŪRA

5.1. LU struktūrā ir pamata,

funkcionālās un apkalpojošās struktūrvienības.

5.2. LU pamatuzdevumus akadēmiskajā un zinātniskās pētniecības darba jomās pilda pamatstruktūrvienības — fakultātes, institūti un bibliotēka.

5.3. Fakultātes ir akadēmiskā un zinātniskā darba pamatstruktūrvienības, kam ir tiesības noteikt un realizēt studiju programmas, un piešķirt vismaz bakalaura grādu kādā no zinātnes nozarēm.

5.4. Institūti ir zinātniskā un akadēmiskā darba pamatstruktūrvienības, kam ir tiesības patstāvīgi veikt zinātniskus pētījumus, noteikt un realizēt augstāko zinātnisko grādu (maģistrs, doktors) iegūšanas programmas, kā arī piešķirt šos grādus kādā no zinātnes nozarēm.

5.5. Fakultātes un institūti pamatuzdevumu veikšanai veido iekšējas struktūrvienības — katedras, laboratorijas, sektorus, daļas u.c.

5.6. Starpnozaru vai pamatstruktūrvienību zinātnes nozarēs neietilpstošā akadēmiskā vai zinātniskā darba veikšanai var tikt izveidotas studiju vai zinātniskā darba funkcionālās struktūrvienības (centri).

5.7. LU administratīvās pārvaldes, kā arī saimniecības un citu palīgdarbu veikšanai pēc rektora vai kāda prorektora priekšlikuma var tikt izveidotas apkalpojošās struktūrvienības.

5.8. LU struktūrvienībām var piešķirt juridiskas personas tiesības.

5.9. LU var veikt uzņēmējdarbību saskaņā ar Latvijas Republikas likumdošanu.

6. UNIVERSITĀTES PĀRVALDE

6.1. LU pārvaldi īsteno:

— Senāts;

— rektorāts.

6.2. LU augstāko pārvaldi īsteno Senāts, kurš nosaka visu Universitātes darbības stratēģiju akadēmiskajā, zinātniskajā un saimniecības jomā. Senātu ievēlē LU personāls pēc darbinieku kategoriju kvotām.

6.3. LU vada augstākā amatpersona — rektors, kuru ievēl Senāts uz sešiem gadiem ar tiesībām tikt pārvēlētam vēl uz vienu termiņu.

Rektors ir atbildīgs par visu LU darbību, viņš darbojas Satversmes, Senāta lēmumu un Latvijas Republikas likumu robežās.

Rektors darbojas LU vārdā, bez īpašas pilnvaras, savas kompetences robežās, pārstāv LU visās institūcijās, iestādēs un organizācijās, realizē Satversmē paredzētās LU tiesības, veido rektorātu un nosaka pienākumu sadali starp rektoru un prorektoriem.

6.4. Prorektoros pēc rektora priekšlikuma apstiprina Senāts uz rektora pilnvaru laiku ar tiesībām ieņemt šo amatu ne vairāk kā divus termiņus pēc kārtas. Prorektora prombūtnes laikā viņa funkcijas pilda prorektora vietnieks, vai, pēc rektora norādījuma, cits prorektors.

6.5. Rektorātu veido rektors, prorektori un LU direktors.

6.6. LU studentijai ir sava pašpārvalde.

6.7. Pamatstrukturvienību vadītāji ir šo vienību izvēlētas personas (fakultātēs — dekāni, institūtos — direktori). To padomdevēju institūcijas ir šo pamatstrukturvienību domes, konventi vai padomes, ja vēlēšanās pieņemti un Senātā akceptēti strukturvienību nolikumi (satversmes) nenosaka citādu pārvaldes kārtību.

7. UNIVERSITĀTES ĪPAŠUMS

7.1. LU īpašums ir tās zeme, ēkas, inventārs un materiāli, uzņēmējdarbības rezultātā iegūtā produkcija, Universitātes finanses.

7.2. LU īpašums var atrasties jebkurā vietā Latvijas Republikā, kā arī jebkurā ārvalstī. LU ir atvieglota Latvijas Republikas likumdošanā noteiktā kārtība sava īpašuma pārvietošanai pāri valsts robežai.

8. UNIVERSITĀTES FINANSĒS

8.1. LU budžeta ienākumus pamatā sastāda iemaksas no Latvijas Republikas valsts budžeta, ienākumi no maksas par studentu sagatavošanu, ienākumi no uzņēmējdarbības u.c.

komercdarbības, uzņēmumu, iestāžu, organizāciju un fizisko personu u.c. līdzekļu īpašnieku novēlējumi un ziedojumi.

8.3. LU budžeta izdevumu vispārējo struktūru (tāmi) izstrādā LU rektora vadībā un katram finansu gadam to apstiprina Senāts.

8.4. LU Senāts var ierosināt jebkuras LU vadības finansiālās darbības revīzijas. Ārējā revīzija notiek saskaņā ar Latvijas Republikas likumiem.

9. UNIVERSITĀTES IEKŠĒJA KĀRTĪBA

9.1. Iekšējo kārtību LU piederšajās ēkās un zemes īpašumos nosaka LU rektors.

9.2. Ārpus LU ēkām un zemes īpašumiem darbojošās kārtības sargāšanas vienības LU iekšējā kārtībā drīkst iejaukties tikai ar LU rektora piekrišanu.

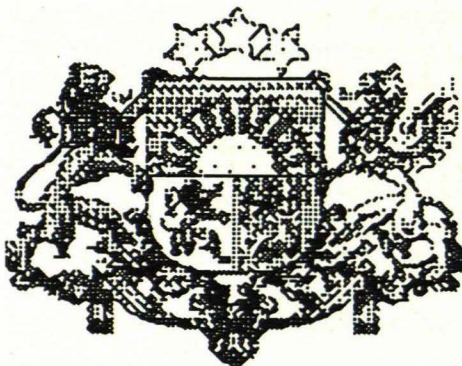
9.3. LU iekšējās kārtības sargāšanai var tikt izveidotas īpašas, tikai rektoram pakļautas kārtības sargāšanas vienības.

10. SATVERSMES PIENĒMŠANAS UN GROZĪŠANAS KĀRTĪBA

10.1. LU Satversmi pieņem, grozīt vai atcelt var tikai LU personālsastāva vairākuma atzīta, īpaši noteiktā kārtībā izveidota, LU Satversmes sapulce.

10.2. LU Satversmes sapulces izveides kārtību un tās darba reglamentu nosaka LU personālsastāva referenduma atzīts LU Satversmes sapulces nolikums.

10.3. LU Satversme pēc pieņemšanas tiek apstiprināta Latvijas Republikas Augstākajā Padomē.

PAR IZGLĪTĪBU BEZ IDEOLOĢIZĀCIJAS

Mūsu izglītības sistēma jau 56 gadus cieš gan no labējās, gan no kreisās ideoloģijas žņaugiem. Proti, jau no 1934. gada autoritāras tendences jautājumu risināšanā, kas attiecas uz izglītību un audzināšanu. Tika samazināts mazākumtautību skolu, nacionālo biedrību un to izdevumu skaits. Jaukto ģimeņu bērniem atļāva mācīties tikai latviešu skolās. Sākot ar 1940. gadu kā Hitlera, tā Staļina un viņu pēcteču totalitārisms izkropļojis Latvijas izglītības attīstību.

Prestats tiem ir liberālisms, kura pamatā ir brīvs, apzināti atbildīgs, radošs un darbīgs cilvēks, kuram, mūsūprāt, jābūt arī izglītības politikas augstākajam mērķim. Liberāļi uzskata, ka tieši tas varētu nodrošināt zelta vidusceļu izglītības attīstībā, lai, sākot ar bērnodārzu un līdz pat augstskolai, atbrīvotu jauno cilvēku no jebkuriem politiskiem un ideoloģiskiem žņaugiem.

Cilvēka individualitāte ir vienreizēja un neatkarīga. Tieši tai jābūt pamatā izglītības metodikā, jāveido diferencēta pieeja katram indivīdam. Protams, jāievēro iespēju vienlīdzības princips, jāļauj mācīties neatkarīgi no topošās personības sociālā stāvokļa, fiziskajām un garīgajām īpatnībām. Liberāļi ir par bezmaksas izglītību līdz pilngadībai. Turpretī par augstāko izglītību jāmaksā tāpēc, ka šeit vairs ne tikai nevar, bet arī nedrīkst ievērot vienlīdzības principu. Pilnvērtīgam sabiedrības loceklim jāatšķiras no pārējiem. Individuālo jāmeklē jau bērnodarzā un skolā, savlaicīgi atklājot, izpētot, sekmējot talanta un spēju tālāku attīstību.

LATVIJAS LIBERĀLĀ PARTIJA ir par pieņemamu (mūsu apstākļos īpaši jāuzsver — pieņemamu) internacionalizāciju pasaules mērogā ne tikai saimnieciskajā sfērā, bet arī kultūrā un zinātnē. Tad būs nepieciešamas arī svešvalodas. Pieredzes apgūšanai ir jābūt kā savdabīgai kvalifikācijas celšanai, kas līdz šim notika gandrīz piespiedu kārtā. Taču liberāļu skatījumā tā ir palīdzība sev, lai katrs pats saprastu, kas vēl jāapgūst un kāds zināšanu daudzums ir nepieciešams. Tās garantija būs tirgus attiecības un konkurence. Jau tagad pieaugusi interese gan par valodām, gan par ekonomiku, gan arī citām nozarēm.

Demokratizācija izglītības sistēmā ir

(Turpinājums 8. lpp.)

AKADĒMISKO GRĀDU PĒCTECĪBA

BŪSIM OPTIMISTI UN CERĒSIM, KA TUVĀKAJOS GADOS LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ PIEŠKĪRS PIRMOS BAKALAURA UN MAĢISTRA GRĀDUS. PAŠREIZ DAŽĀDOS LĪMEŅOS IZSTRĀDĀ PRIEKŠLIKUMUS, PAR KĀDIEM SASNIEGUMIEM ŠIE AKADĒMISKIE GRĀDI PIENĀKTOS.

Gribas izteikt vienu apsvērumu, kuram autoriem zināmie projekti slīd garām. Tā ir akadēmisko paaudžu pēctecība. Vēlami mēs to vai nē, vēl 30-35 gadus visās saimnieciskās dzīves un kultūras jomās strādās līdz 1990.g. diplomus ieguvušie speciālisti (ekonomisti, juristi, inženieri utt.). Tāpat 25-30 gadus vēl strādās mūsu gados jaunākie zinātnieki kandidāti. Tādēļ, izveidojot jauno akadēmisko grādu sistēmu, ir jāparedz, kā tajā iekļausies līdzšinējie grādi un to īpašnieki.

Vairums mums zināmo projektu paredz divus akadēmiski profesionālos grādus (pašreiz ir viens) un divus zinātniskos grādus (patlaban arī — divi). Tam pievienojas arī LU rektors J.Zaķis ("LJ" 26.10.90.).

Kā akadēmiski profesionālos grādus ieteic: "speciālisti" (konkrēti: tautsaimnieks vai ekonomists, jurists, inženieris utt.) un "bakalauri". Atsevišķās augstskolās domā dažādi, kādā secībā tos piešķirt un kurš no tiem kaut vai aptuveni būs līdzvērtīgs pašreizējam augstskolas diplomam. Latvijas Universitātē vairums līdz šim dzirdēto ieteikumu kā zemāko grādu paredz speciālista nosaukumu, kā augstāko — bakalauru. Tam pievienojas arī Ekonomikas fakultātes Padomes atklātās sēdes dalībnieki. Ieteikumam ir šādas priekšrocības: līdz šim sagatavotie speciālisti automātiski pielīdzinās zemākai

pakāpei, ko var motivēt ar neefektīvo mācību procesu, to piesārņojot ar politiskās konjunktūras priekšmetiem; bakalauri ir neparastāks, skanīgāks un vēl nedevalvēts, tādēļ, ja tiks nodrošināts viņa segums, var cerēt, ka tas ātrāk iegūs autoritāti sabiedrībā.

Pretēju viedokli izsaka Tehniskās Universitātes rektors E.Lavendelis ("LJ" 16.10.90.), pamatojot to ar Viduseiropas pieredzi. Pieņemot galīgo lēmumu, būs jāizšķiras, kurš kritērijs svarīgāks: ātrāk, kaut vai formāli, pielīdzināties ārzemēm, vai pacelt inteliģences prestižu pašmājās. Ja pieņemsim E.Lavendeļa ieteikumu un apstiprināsim bakalauru kā zemāko grādu, tad, mūsaprāt, nākošajam ir jāpiedod kāda redzama nianse, kura to nošķirtu no līdzšinējā. Varētu būt diplomēts tautsaimnieks (ekonomists), diplomēts inženieris utt. Tādi akadēmiskie grādi piešķirti arī pagātnē.

Vai maģistrs būs līdzvērtīgs pašreizējiem zinātniekiem kandidātiem? Pēc biežāk dzirdētiem ieteikumiem — nē. Līdzšinējā aspirantūra ilgst trīs gadus, un tajā ne vairāk kā 10-20% aizstāv disertāciju. Maģistra iegūšanai paredz divus gadus. No zinātnieku kandidāta prasā nopietnas publikācijas, no maģistra — maģistra darbu, par kuru nav īsti skaidrs, ar ko tas atšķirsies no otra diplomdarba.

Ja grib saglabāt divus zinātniskos grādus, kā paredz vairums ieteikumu, tad maģistra grāda pretendentiem būtu jāizvirza prasības, kuras nav zemākas par pašreizējām, aizstājot zinātnieku kandidāta disertāciju. Katrā ziņā maģistra grāda iegūšanu nevajag saistīt ar noteiktu mācīšanās ilgumu. Mācību laiku ar stipendiju var noteikt maģistratūrai, tāpat kā līdz šim aspirantūrai, bet, pretendējot uz grādu, nedrīkst ņemt vērā, cik ilgi pretendents tam gatavojies. Jāpieļauj arī eksterni.

Ieviešot maģistra grādu, tā priekšā zinātnieku kandidāta grāds nobālēs, kaut vai valodas blakus asociācijas dēļ (deputāta kandidāts vēl nav deputāts!). Arī šī apsvēruma dēļ maģistri nedrīkstētu būt mazāk sagatavoti un mazāk devuši zinātnei kā zinātnieku kandidāti.

Kā alternatīvs risinājums varētu būt trīs pakāpju zinātniskie grādi. Tad pašreizējie zinātnieku kandidāti būtu jāpārtēst, vairumam no viņiem piešķirot profesijas doktora grādu, piemēram, tautsaimniecības doktors. Vienīgi, ja disertācijai bijis konjunktūras darba raksturs un pēc tās aizstāvēšanas nav publicēti citi disertācijas prasībām atbilstoši darbi, zinātnieku kandidātam piešķirtu maģistra grādu.

Pašreizējie zinātnieku doktori saglabātu savu grādu; vārds "zinātnieks" tos atšķirtu no iepriekšminētiem profesijas doktoriem.

Ejot pa šo ceļu, vēl jālemj, vai profesijas doktora grādus piešķirt arī turpmāk, tādējādi nostiprinot trispakāpju zinātnisko gradāciju. Ja to uzlūko par pagaidu risinājumu, tad "atvieglotie maģistri" arī būs tikai pagaidu risinājums, jo kvalifikācijas pakāpiens starp tādu maģistru un īsto zinātnieku doktoru būs pārāk liels, lai būtu lietderīgi abas gradācijas fiksēt šādos līmeņos.

Vielaiķus jārisina arī zinātnisko grādu un zinātniski pedagoģisko nosaukumu atbilstība. Piemēram, vai maģistrs bez turpmākiem ievērojamiem sasniegumiem zinātnē var kļūt docents.

INTA CIEMIŅA,

Ekonomikas fakultātes dekāna vietniece, docente
OĻĢERTS KRASTIŅŠ, profesors

PAR ĶĪMIJU — LATVIEŠU VALODĀ

ĶĪMIJAS ZINĀTNE LATVIJĀ PASTĀV JAU APTUVENI 200 GADU, BET LATVIEŠU VALODĀ ZINĀTNISKIE ORIGINĀLRĀKSTI ĶĪMIJĀ PARĀDĪJĀS TIKAI LĪDZ AR LATVIJAS UNIVERSITĀTES PIRMAJĒM DARBĪBAS GADIEM.

Latvijas Universitātes Raksti ar jauktu saturu iznāca no 1921. līdz 1929. gadam, pavisam 20 sējumu. Tajos bija 18 raksti latviešu valodā visās ķīmijas nozarēs. Pirmie autori bija profesori E. Zariņš un E. Svirlovskis ar rakstiem par uzturvielu un farmācijas ķīmiju. Jaunākie mācībspēki — E. Rozenšteins, A. Kešāns, J. Maizīte, A. Petrikalns, B. Jirgenšons, J. Krustiņšons, J. Auškāps — LUR iespieda savus pirmos zinātniskos darbus un vēlāk kļuva par pirmajiem latviešu tautības ķīmijas profesoriem.

Kopš 1930. gada izdeva LU Rakstu Ķīmijas sēriju, kas pastāvēja līdz 1944. gadam. Piecos sējumos bija 47 raksti latviešu valodā, bet vācu, angļu un franču valodā — 13.

Zinātniskie raksti ķīmijā latviešu valodā iznāca Latvijas Farmaceitu žurnālā, Zemes bagātību pētīšanas institūta rakstu krājumos un divos Rīgas Latviešu biedrības Zinību komisijas sējumos, kas veltīti dabas zinātnēm.

Drīz pēc Zinātnieku Akadēmijas nodibināšanas, no 1947. gada līdz 1960. gadam iznāca Vēstis. Tas bija jaukta satura izdevums. Lai gan no Vēstu redakcijas nenāca nekādi norādījumi pariet uz krievu valodu, tomēr autori pakāpeniski sāka publicēt savus rakstus krieviski, jo gadu gaitā bija izveidojušies cieši sakari ar krievu zinātniekiem. Visilgāk latviski rakstīja profesors J. Eiduks un viņa līdzstrādnieki par Latvijas dabas bagātību izmantošanu celtniecības materiāliem un citu izstrādājumu ražošanā.

Pēckara publikācijas latviešu valodā krievu

zinātnieki gandrīz nemaz nepēma vērā. Par visām ķīmijas nozarēm nepēma priest, bet attiecinu turpmāk teikto tikai uz savu darbu virzienu, kam visu laiku esmu sekojis. Referatīvajos žurnālos tos atstājēja no oriģināla, un tā mūsu datus izmantoja tālākiem pētījumiem, tie iekļuva monogrāfijās un rokasgrāmatās, izraisīja diskusijas. Bija pat kuriozi gadījumi. Tā kā pēckara gados jaunāka literatūra maz pieejama, aprakstījām savienojuma iegūšanu. Tikai pēc laika no kāda amerikāņu žurnāla uzzinājām, ka mēs bijām šis vienas pirmie ieguvēji.

Amerikāņu referatīvajā žurnālā "Chemical Abstracts" ar mūsu pirmajiem rakstiem iepazīstināja A. Dravnieks, kas līdz 1944. gadam strādāja Latvijas Universitātē. Septiņdesmitajos gados LLA profesora G. Brēmera publikācijas latviešu valodā atreferēja J. Cerbulis un P. Alksnis. Tikai pēdējos gados LLA darbus pārņem arī krievu referatīvais žurnāls.

Bet kā tagad ar publikācijām citās valodās? Pēckara gados pirmajā vietā izvirzījās angļu valoda. Pat pasaules slavenie vācu žurnāli pieņem rakstus angļu valodā. Ap 90% starptautisko žurnālu satur rakstus angļu valodā. Trīsdesmitajos gados Itālijā pieprasīja, lai itāļu valoda tiktu atzīta par oficiālu valodu starptautiskajos kongresos. Bet tagad itāļu vadošais ķīmijas žurnāls "Gazette chimica italiana" publicē rakstus tikai angļu valodā. Vācu slavenajās ķīmijas rokasgrāmatās viss teksts ir angļiski vien.

No teiktā var secināt, ka būtu atmetama doma publicēt zinātniskos darbus ķīmijā latviešu valodā.

Pret tādu nostādni tomēr var iebilst. Vajadzētu pat apsvērt, vai nebūtu lietderīgi izdot attiecīgu preses izdevumu latviešu valodā. Bet vispirms jānoskaidro divi jautājumi.

Cik liels varētu būt lasītāju skaits? Uz to var atbildēt

samērā viegli. Latvijā izglītotu ķīmiķu un citu interesentu, kas varētu izmantot tādu literatūru, ir pietiekami daudz.

Otrs jautājums būtu: vai patiešām lasīs? Pašreizējā bēguma stāvoklī diez vai būs daudz lasītāju tādām izdevumiem augstā zinātniskā līmenī.

Fundamentālie pētījumi, protams, publicējami kādā pasaules valodā, lai iegūtos rezultātus varētu izmantot arī citur. Tādi darbi cels mūsu ķīmijas prestižu pasaules mērogā.

Mūsu ķīmiķiem un nākotnes ķīmiskajai rūpniecībai daudz radoša darba vēl priekšā. Būs jāorientējas uz vērtīgiem ražojumiem. Meži dos skuju, mizas, sīkus zariņus, tiem visiem jāpārņem par kaut ko vērtīgāku, varbūt līdz šim pat nepazīstamu. Māli, dolomīti, smiltis nav vien izejvielas būvmateriāliem. Kūdra nav tikai enerģijas avots, tas satur arī kaut ko citu, ko neprotam vēl dabūt ārā.

Ja ķīmiķi strādās pie tādām problēmām, plašākas aprindas sāks vairāk interesēties par sasniegtajiem rezultātiem, jo laboratorijās iegūtais atradīs savu vietu plašumā. Tad lasīs zinātnisko literatūru ķīmijā arī latviešu valodā.

Šini sakārā man neiziet no prāta vārdi, kurus kādā sanāksmē teicis pēdējais Latvijas izglītības ministrs profesors Jūlijs Auškāps: "Daudz sola celulozes pētīšana. Tā ir svarīga izejviela daudzu produktu, piemēram, mākslīgā zīda ražošanai un, lai kādreiz varētu pie mums pašiem attiecīga rūpniecība attīstīties, jānodibina celulozes pētīšanas skola."

Profesors HARALDS GODE

P.S. Diemžēl esam saņēmuši informāciju no Ķīmijas literatūras bibliotēkas K. Valdemāra ielā 69, ka Ķīmijas fakultātes mācībspēki ir ļoti reti viesi. Kāpēc tā?

"ĪSTS LATVJU ZEMNIEKS UN MELNAS FRAKAS"

(Kā Vācijā vēsturi pēta)

1989./90. G. MAN BIJA IESPĒJA DIVUS SEMESTRUS MĀCĪTES HAMBURGAS UNIVERSITĀTES VĒSTURES SEMINĀRĀ, KUR, APMEKLĒJOT LEKCIJAS UN KONTAKTĒJOTIES AR STUDENTIEM, GUVU APTUVENU PRIEKŠSTATU PAR VĒSTURES PĒTĪŠANAS METODISKAJĀM PROBLĒMĀM RIETUMU UNIVERSITĀTĒS. ĻOTI DAUDZ INTERESANTAS INFORMĀCIJAS GUVU ARĪ PIEDALOTIES INTERNACIONĀLAJĀ SEMINĀRĀ "JAUNĀKĀS VĒSTURES PĒTNIECĪBAS METODEDES" ZALCBURGĀ (AUSTRIJĀ) 1990.G. DAŽAS ATZIŅAS GRIBĒTU DARĪT ZINĀMAS ARĪ JUMS.

Konservatīvā "dinastiju vēstures" pētniecības tendence ar "faktu kalšanu" un "avotu materiāla rūpīgu izskatīšanu" ir ļoti spēcīga, taču nespēj aplāpēt jau ilgi līdztekus pastāvošo, no "Annāļu skolas", semiotiķu un psihologu darbiem izaugušo mentalitātes vēsturi un sociālvēsturi, kura vairāk balstās uz avotu kvalitatīvu analīzi, nevis noteikta kvantitatīva avotu materiāla mehānisku apstrādi.

Jauno vēsturnieku prātus pašreiz sevišķi nodarbina mentalitātes vēsture, saistīta ar semiotisko analīzi. Kā avotu materiāls šeit kalpo attēli, rokraksti, kinofilmas, dziesmas. Šai tendencei kā izejas punkts ir secinājums par katrai sabiedrībai raksturīgo diskursīvo formu standartizāciju un hierarhizāciju (kāda tā ir, to nosaka analīzes procesā).

Piemēram, protestantiskajās gravīrās attēla augšpusē gandrīz vienmēr attēlots Dievs vai kādā Dieva zīme. Tas liecina par protestantisko ideoloģiju, kura akcentēja cilvēka

tiešo kontaktu ar Dievu, pretstatā katoliciskajai tradīcijai par mācītāju kā Dieva starpnieku uz zemes. Tātad noteikta standartizācija, hierarhizācija. Šeit neapšaubāmi jūtama lielā franču domātāja Mišela Fuko (Michel Foucault) ietekme.

Tiek pētītas klišejas, kuras liecina par atsevišķām kolektīvās mentalitātes iezīmēm un nacionālkulturāliem priekšstatiem. Piemēram, Latvijā bieži cirkulē klišeja "īsts latvju zemnieks". Latvietim ar šo klišeju saistās noteikti priekšstati, kuri neapšaubāmi var ietekmēt viņa rīcību dažādās vēstures situācijās. Cits jautājums, vai šāds "īsts latvju zemnieks" eksistē realitātē vai tikai

latviešu priekšstatos.

Tiek pētīta krāsu nozīme kultūrā. Viduslaiku aristokrātijai bija raksturīgi spilgti, daudzkrāsaini tērpi. Ar buržuāzijas politisko augšupeju, kura veidojās kā opozīcija aristokrātijai un tās kultūrai, no vēstures skatuves nozūd spilgtie apģērbi. To vietā nāk melnās neizteiksmīgās frakas un baltās apkaklītes, kas neapšaubāmi ir protestantiskās ētikas izpausme. Viduslaiku raibās krāsas paliek sieviešu un bērnu kultūrā.

Tiek nodalīti denotācijas (attēls, mūzika, skaņa) un konotācijas (asociāciju kopums, kas izriet no kultūrzināšanām) līmeņi gleznu, foto un kino materiālā.

Visbeidzot tiek analizēts pats vēsturnieks savā darbībā. Interesanti, ka vēsturnieki izmanto "histoire" — šķietamu objektivitātes efektu, nekad nerunājot pirmajā personā, izdarot kardinālus secinājumus. Bieži vēsturnieki saka: "uz avotiem balstoties", "avoti stāsta" utt. Partijas vēsturnieki atsaucās uz "partijas līniju".

Būtiska problēma jauno vēstures pētniecības skolu attīstībā ir tā, ka daudzās teorijas bieži vien noved tikai pie jaunu zinātnieku slāņa izveides. Katras teorijas atzaru piekritēji cenšas veidot savu terminoloģiju un pārtraukt kontaktus ar citiem atzariem, lai veidotu savu zinātnisko hierarhiju un nostiprinātu savas pozīcijas. Katrs vēsturnieks galu galā strādā vismaz simboliskā kapitāla dēļ, taču tas nebūt nemazina jauno vēstures pētniecības metožu pievilcību un svaigumu.

KASPARS KĻAVIŅŠ

(Sākums 6.lpp.)

nenovēršama! To aizstāvēs brīvi izvēlētas skolotāju, skolēnu (studentu) padomes vai pārstāvji. Taču liberāļi īpaši uzsver, ka, pirmkārt, audzināšanas tiesību pirmreizīgumu patur vecāki. Viņu izvēlei un lēmumiem jābūt prioritāriem. Otrkārt, izvēlētais padomes vai pārstāvji nedrīkst iejaukties skolas vadības lemtāties tiesībās (tāpat kā arodbiedrības nevar iejaukties uzņēmuma vadības lēmumos, paturot sev streika tiesības).

Latvijas Liberālā partija ir par tādu skolu attīstību, kuras beidzot, jaunie cilvēki jau izvēlējušies ceļu dzīvē un līdz ar to arī ieguvuši kādas īpašas zināšanas, prestižu, stāvokli sabiedrībā. Tās varētu būt gan reli-

ģiskās, gan specializētās skolas (piemēram, kādas valodas apguvē vai kādā eksaktajā priekšmetā), gan komercskolas, ģimnāzijas, arodskolas.

Mūsaprāt, attīstības iespējas būtu jādod arī tām skolām, kuru darbība sākotnēji varētu likties pārāk savdabīga vai pat kļūdaina. Nereti patiesība noskaidrojas pēc ilgāka laika sprīža un izrādās, ka taisnība bijusi tieši stūrgalvīgajam.

Latvijas Liberālā partija ir par skolotāja prestiža atjaunošanu sabiedrībā. Tālab mēs uzskatām par vajadzīgu ne tikai materiāli stimulēt skolotājus, bet arī ļaut viņiem izteikt tieši savu pārliecību, izvēlēties mācību grāmatas pēc saviem ieskatiem. Tad gan bērni, gan skolotāji vienmēr jutīsies labi, un

viņiem būs prieks mācīties un mācīt.

Kādi kritēriji ir jāizvirza, lai noteiktu, vai konkrētais pedagogs spēj labi un produktīvi audzināt jauno cilvēku? Tie ir: augsta profesionalitāte un kompetence savā mācību priekšmetā, psiholoģiska sagatavotība un piemērotība pedagoga darbam.

Veidojiet savu interešu savienību vai klubu, kurā varēsiet realizēt savus sapņus, ieceres, mērķus un idejas!

Varbūt kaut kas tāds rodas tieši saistībā ar Latvijas Liberālo partiju ...

LLP Jaunatnes sekcijas vadītājs
VENTS VĪTOLS

Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar Universitātes vadības, rakstu autoru un viņu draugu viedokli.

"UNIVERSITĀTES AVĪZE" iespiesta firmā "RONDO" Leļupes ielā 5. Salikts ar datoru "Macintosh SE"; noformēja Rita Birziņa.
Redakcijas adrese: 226098 Rīgā, Raiņa bulvārī 19, 121.telpā, tālrunis 222944
Redaktore Ilze Brinkmane.